

'Baerje'

"BAERNE"

Tijdschrift van de Historische Kring "Baerne".

7e jaargang - nummer 2 - juni 1983.

Verschijnt viermaal per jaar.

Losse nummers à f 3,-- verkrijgbaar bij N. Kuyt-Smit,
Van Wassenaerlaan 16, Baarn.

Redactie : J. Kruidenier
E. Witsenburg-Horsman

Typewerk : M. Reitsma

Redactie-adres : J. Kruidenier, Smutslaan 2, Baarn.
Tel. 02154 - 17860.

c-o-o-o

De Historische Kring "Baerne" stelt zich ten doel het bestuderen van en belangstelling kweken voor geschiedenis in het algemeen en van Baarn in het bijzonder. Zij tracht dit doel te bereiken door middel van het organiseren van lezingen, excursies, tentoonstellingen en het uitgeven van een eigen tijdschrift.

Naast deze algemene activiteiten bestaat de mogelijkheid toe te treden tot de volgende werkgroepen:

1. Werkgroep Oudheidkamer

Deze groep houdt zich o.a. bezig met het beheer en het uitbreiden van de kollektie Gemeentelijke Oudheidkamer.

Inlichtingen: J.M. v.d. Brink-van Wijkvliet,
Prof. Meijerslaan 10, Baarn.
Tel. 02154 - 20161.

2. Werkgroep Archeologie

Inlichtingen: C. Emmelkamp-Brekelmans,
Gerard Doulaan 31, Baarn.
Tel. 02154 - 12670.

o-o-o-o

Dagelijks Bestuur van de vereniging:

Voorzitter : G.H. Grootendorst-Doornekamp
Secretaris : B. Braat, tel. 02154 - 12523
Penningmeester : E. v.d. Steeg, Talmalaan 39, Baarn.

o-o-o-o

Het lidmaatschap van de Historische Kring "Baerne" bedraagt:

f 35,-- per jaar per gezin
f 25,-- per jaar voor een gewoon lid
f 12,50 per jaar voor een jeugdlid (14 t/m 18 jaar)

Postadres van de vereniging: postbus 326, 3740 AH Baarn.
Bankrekeningnummer : 30.47.28.292 t.n.v. H.K. "Baerne"
Postgironummer : 4192133 t.n.v. H.K. "Baerne".

o-o-o-o

I N H O U D

=====

Van de redactie

De mobilisatietijd en de eerste meidagen in Baarn

Mijn herinneringen aan de mobilisatie I

Mijn herinneringen aan de mobilisatie II

Historische markt

Ledental de 150 gepasseerd

Register van verschenen jaargangen van "Baerne"

Ingezonden

Baarnse uitdrukkingen of familie-gezegden?

Programma

o-o-o-o

NIEUWE AANWINSTEN VAN DE OUDHEIDKAMER

- 3 verschillende P.T.T.-tassen
- diverse boeken
- leren messenkoker voor een slagersmes
- enige prenten aangekocht
- jubileumbordje van het Leger des Heils
- film van het Rode Kruis
- vaandel uit 1895 van Patrimonium
- rozet en lint van het paard op de Brink
- 2 kanten mutsen
- een bak waaruit vroeger ijs werd verkocht
- een knopenhaakje voor schoenen
- een aantal foto's van oud Baarn.

Dit is maar een gedeelte van hetgeen de laatste maanden bij ons is binnengekomen. Als u iets te verkopen of iets weg te geven heeft, dan houden wij ons gaarne aanbevolen!

o-o-o-o

VAN DE REDAKTIE
=====

Ons juni-nummer staat dit keer bijna geheel in het teken van de mobilisatietijd in Baarn en van de eerste meidagen van 1940 alhier. Het leek ons goed enkele herinneringen van wat oudere Baarnaars aan deze tijd op te tekenen, zodat ze ook voor het nageslacht bewaard zullen blijven. Opmerkelijk daarbij was, hoe weinig mensen nog iets afwisten van deze mobilisatie- en evacuatie-tijd.

Waarschijnlijk is de herinnering aan deze vrij korte periode in hun bestaan later verdrongen door de veel langere en afschuwelijker bezettingstijd.

Toch hebben we gelukkig weer diverse mensen bereid gevonden ons te helpen door middel van hun mondelinge of schriftelijke verslaggeving.

Wij danken in dit verband met name de dames Holm en Koops en de heer De Ruig voor hun enthousiaste bijdrage en hun gastvrijheid. Ook onze geregelde inzendster, mevrouw J. Beeke, droeg weer haar steentje bij.

Gelukkig dat er zoveel leden en niet-leden zijn, die ons "Baerne" zo'n warm hart toedragen.

Zonder hun hulp zou dit nummer dan ook niet tot stand hebben kunnen komen.

o-o-o-o

DE MOBILISATIETIJD EN DE EERSTE MEIDAGEN IN BAARN
=====

Drie dagen voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog kondigde men op 28 augustus 1939 in Nederland de mobilisatie aan. Omdat het Nederlandse leger gedurende tientallen jaren sterk was verwaarloosd en de troepensterkte slechts uit 10 divisies bestond, was het te zwak om ons hele land te beschermen. Daarom besloot men aanvankelijk slechts de aloude "Vesting Holland" te verdedigen.

Hiermee werd het gebied bedoeld dat achter de Nieuwe Hollandse Waterlinie, het Hollands Diep en het Haringvliet lag, derhalve de beide provincies Noord- en Zuid-Holland en het westelijk deel van de provincie Utrecht. De Nieuwe Hollandse Waterlinie liep vanaf het IJsselmeer richting Loosdrechtse plassen, volgde dan de oostrand van de stad Utrecht en ging verder via Jutphaas en Leerdam naar Gorinchem. Deze linie had door zijn uitgebreide inundaties "de vesting Holland" altijd beschermd, maar had in 1939 het nadeel dat grote steden als Amsterdam en Utrecht onder direkt bereik van vijandelijk artillerievuur zouden komen te liggen. Mede omdat de waterlinie sterk verwaarloosd was en de camouflage ervan problemen gaf, koos men uiteindelijk na veel geharrewar voor de wat beter onderhouden Grebbelinie.

Wie over de Grebbelinie spreekt, denkt ogenblikkelijk aan de Grebbeberg, maar men weet meestal niet dat ook de Eem, dus Baarn, een onderdeel van deze linie vormde. De Grebbelinie was een reeds door Menno van Coehoorn (1641 - 1704) ontworpen verdedigingslijn, die vanaf het IJsselmeer, via de oostrand van Amersfoort over Veenendaal naar de Grebbeberg bij Rhenen liep. De linie vond haar voortzetting in de Betuwe om daarna over het Land van Maas en Waal aan te sluiten op de Peel-Raamstelling (zie afb.). Deze linie eindigde bij de Belgische grens en men had gehoopt dat de Belgen hun verdediging zouden aansluiten op onze Peel-Raamstelling, waardoor er een aaneengesloten linie zou ontstaan van het IJsselmeer tot aan de Franse Maginotlinie.

Doordat de Belgen echter besloten zich achter het Albertkanaal te verdedigen, ontstond er een gat van $\pm$ 40 km lengte tussen deze beide stellingen. Daarom besloot men ten slotte over te gaan op een ander verdedigingsstelsel, bestaande uit de Grebbelinie, de Betuwe-stelling, de Waal-Linge-stelling en het zuidfront van de Vesting Holland (zie afb.). De Peel-Raamstelling, de IJssellinie en de Maaslinie dienden uiteindelijk slechts om de binnenvallende Duitsers zolang mogelijk tegen te houden.

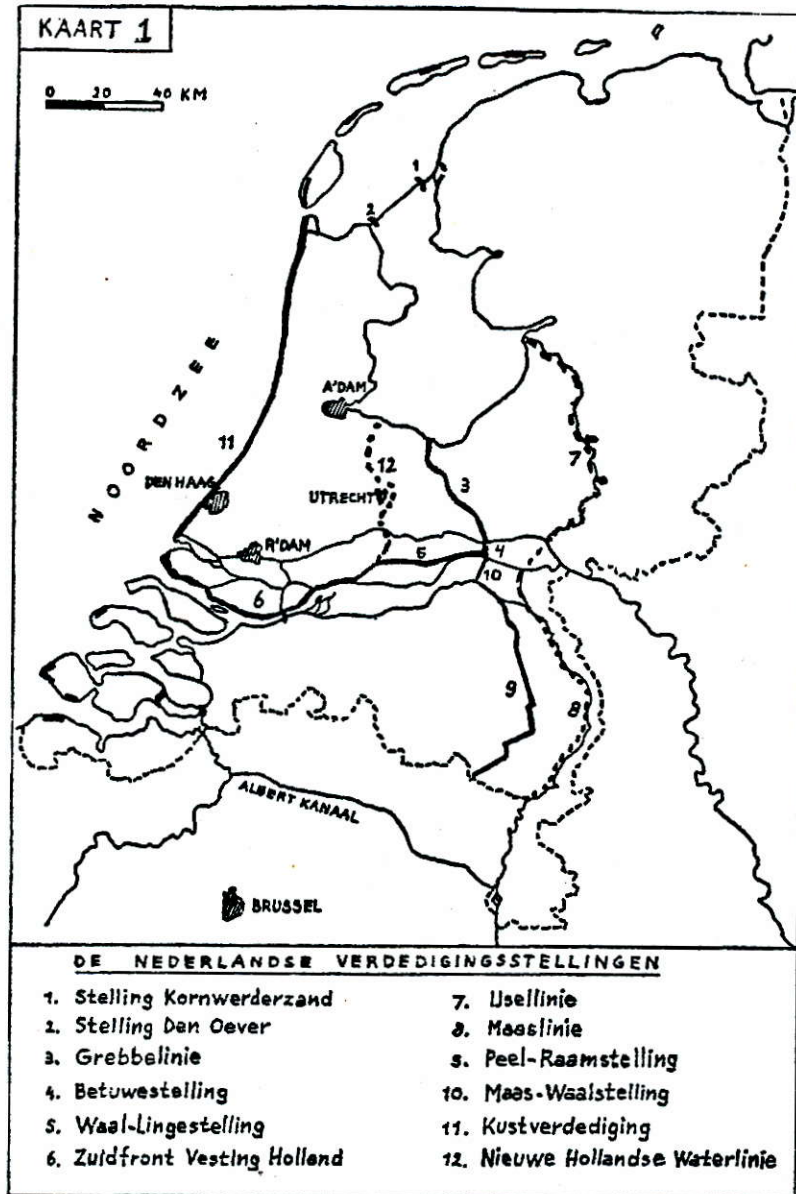
Wat heeft dit alles met Baarn te maken zal menig lezer zich thans afvragen. Het zal echter door het bovenstaande duidelijk zijn dat Baarn in de frontlinie lag.

Een groot aantal verdedigingswerken, waaronder diverse kazematten, bevindt zich nog steeds in onze direkte omgeving, o.a. bij Spakenburg en langs de Eem, zoals bij de boerderij Krachtwijk. En hoewel Baarn gelukkig in de meidagen van '40 voor oorlogshandelingen gespaard is gebleven, had dit wel eens anders kunnen verlopen. De Duitse aanvalsplannen voorzagen namelijk ook in een doorbraak ten noorden van Amersfoort, waardoor de steden Amsterdam en Utrecht in hun handen zouden vallen. Dat deze aanval niet gelukt is, is mede te danken aan de goed gelukte inundaties ten oosten van de Eem en door het moedige optreden van huzaren, die als voorposten voor Amersfoort de vijand wisten af te slaan.

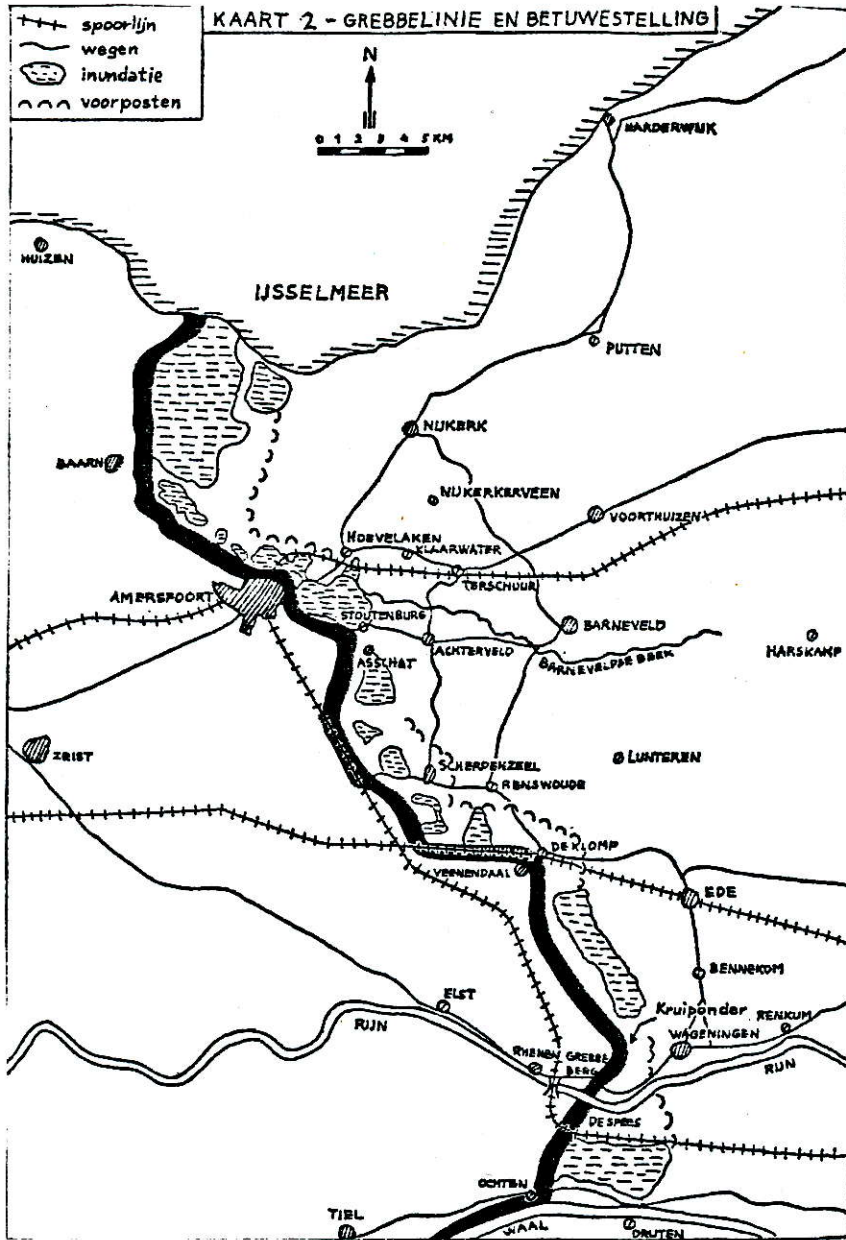
Wat Baarn wel van de mobilisatie gemerkt heeft, is het grote aantal militairen dat hier vanaf september 1939 gelegerd was. Hoewel de bezetting regelmatig veranderde, moeten hier volgens een ruwe schatting toch zeker gemiddeld duizend Nederlandse soldaten gelegerd zijn geweest. Ze werden ondergebracht in allerlei gebouwen, die door het hele dorp verspreid lagen. Hieronder volgen enkele adressen, die we met zekerheid konden achterhalen:

Huize Peking
Kasteel Groeneveld
het Nutsgebouw
villa Buitenzorg
villa Alta
villa Holland
villa van de familie Reebok
villa de Roosterhoek + stallen
villa van Kreymborg aan de Kettingweg
boerderij De Eult + stallen

In de stallen werden de paarden van de Cavalerie ondergebracht. Tevens moet er een tentenkamp geweest zijn voor de Cavalerie op het grasveld voor Rusthoek. Waarschijnlijk zijn er nog meer onderkomens geweest dan de hiervoor genoemde, maar die zijn ons niet bekend.

Overdag verveelden deze soldaten zich niet, want we moeten wel bedenken dat de meeste linies en stellingen bij het begin van de mobilisatie niet of nauwelijks bestonden. Onze militairen hebben ze voor het grootste deel zelf moeten maken en leken dan ook vaak meer op grondwerkers dan op soldaten. Het voornaamste bezwaar van deze werkzaamheden was wel, dat er geen tijd overbleef om de toch al geringe geoefendheid op te voeren. Het waren de consequenties van een jarenlange verwaarlozing van onze defensie. Na een dag ploeteren aan de van hout en grond vervaardigde wapenopstellingen, loopgraven en schuilplaatsen, moeten de meeste militairen wel doodmoe geweest zijn, temeer daar het merendeel van de gemobiliseerden geen graaf- en grondwerk gewend was. Veel opgeroepen militairen waren immers al wat oudere brave huisvaders, die noodgedwongen hun gezin en werk in de steek hadden moeten laten.

Om de soldaten toch enige welverdiende ontspanning te bezorgen, werden er van diverse kanten op dit gebied initiatieven genomen. Zo werd het café "Onder de Linden" als kantine ingericht en werd het een belangrijke ontmoetingsplaats, niet alleen voor soldaten onderling, maar vooral was het een gelegenheid waar zij hun familieleden konden ontmoeten. Ook verleenden veel Baarnse families hen gastvrijheid. Daartoe werd voor het raam een kaart geplaatst met het opschrift "militairen welkom" en van deze uitnodigingen werd druk gebruik gemaakt.

Op 10 mei '40 om 4 uur 's morgens vlogen de eerste Duitse vliegtuigen op grote hoogte boven ons dorp en om 4.45 uur werden de alhier gelegerde troepen gealarmeerd en betrokken ze hun stellingen aan de Eem. Het luchtafweer aan de Torenlaan werd in werking gesteld en de munitiekelder op het terrein van de huidige begraafplaats in gebruik genomen. Men begon deze dag tevens mensen en vee te evacueren. De meeste Baarnaars werden in Laren en Blaricum ondergebracht, hoewel een aantal hier achterbleef en geen gevolg gaf aan het evacuatiebevel.

Varkens werden ter slachting naar het slachthuis gebracht en kippen of konijnen werden ondergebracht op het sportterrein van het toenmalige Baarnse lyceum of ze werden door de angstige bevolking zo maar losgelaten.

De schuur behorende bij de boerderij van J. Brouwer op het Zuidereind, werd ter verkrijging van een beter schootsveld afgebrand door onze militairen. Schootsveldobstakels mochten namelijk pas worden opgeruimd toen de oorlog een feit was, omdat men voor de oorlog de schadevergoedingen die daarvoor betaald moesten worden, te hoog vond.

Op 11 mei werd de evacuatie voortgezet. Alhier wonende Duitsers werden aangehouden en naar het politiebureau gebracht, terwijl hun vrouwen en kinderen werden ondergebracht in het gemeentehuis. Het dorp werd bewaakt door militairen en er was controle bij de ingangen.

13 mei was de laatste dag van de evacuatie. Om 15.30 uur werd het gemeentehuis gesloten. De secretarie werd ondergebracht in Lage Vuursche in een lokaal van de Chr. school. De Eembrug werd gedeeltelijk door onze militairen vernield en de alhier gelegen troepen trokken zich terug uit de stellingen aan de Eem op de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De boerderij van W. van Romen op het Zuidereind werd door onze troepen afgebrand.

Op 14 mei werd er via de radio meegedeeld dat het Nederlandse leger had gecapituleerd. Op de Lage Vuursche werden biljetten gevonden, uitgeworpen door Duitse vliegtuigen, met de waarschuwing aan de commandant van de stad Utrecht om zich over te geven, daar anders de stad zou worden gebombardeerd.

Op 15 mei trokken Duitse troepen over de Lage Vuursche in de richting van Hilversum en het Baarnse gemeentehuis werd heropend. De bevolking begon terug te keren.

Op 16 mei om 6.30 uur 's morgens meldden zich Duitse militairen aan het gemeentehuis voor inkwartiering van manschappen en paarden. Zij werden ondergebracht in de manege aan de Torenlaan en in de aldaar nabijgelegen woningen. De bezetting van Baarn was hiermee een feit geworden.

J. Kruidenier

Bronnen:

Kroniek van Baarn in de oorlogsjaren 1940 - 1945
E.H. Brongers, Grebbelinie 1940
Baarn in oorlogstijd, J. van Loon.

o-o-o-o

EEN MILITAIR TEHUIS IN BAARN

=====

Als je het woord mobilisatie noemt, dan kijken de mensen je vragend aan. Mobilisatie? Dat was in '39 en dat is zó lang geleden; bovendien heeft de oorlog al die herinneringen weggevaagd. Toch moet het een vreemde tijd zijn geweest, heel het leven veranderde immers. Mannen werden opgeroepen in militaire dienst, vrouwen sloegen aan het hamsteren, want je wist maar niet waar straks gebrek aan zou komen; kinderen verkasten van de ene school naar de andere omdat overal in den lande gebouwen werden gerequireerd om de troepen onder te brengen.

Ook Baarn kreeg zijn inkwartiering. Aan de Eem werden stellingen betrokken; een fraaie boerderij, die in het schootsveld lag, moest worden afgebroken. Soldaten vormden al spoedig een onderdeel van het dorpsbeeld. Overdag moesten zij oefenen, maar 's avonds?, dan sloeg de verveling toe en er werd voor baldadigheid gevreesd. Veel viel er niet te beleven in de Baarnse dreven. Hoe moest je al dat manvolk bezighouden?

Prins Bernhard met zijn staf tijdens de opening van "Ond. de Linden".
Rechts op de foto de ... Silleem.

In de cantine. Op de achtergrond een wandtekening van de dpl.sld.Sligte(met bril)
De boerderij stelt waarschijnlijk de voormalige boerderij voor, die op dezelfde
plaats stond als het latere cafe. Vader, moeder en dochter Koops staan bij de deur.

Een gesprek met mevrouw C.A. Holm-Geskes, inwonster van het bejaardentehuis Schoonoord, bracht aan het licht dat zij nog over tal van herinneringen beschikte. Samen met mevrouw Koops wist zij heel wat te vertellen over die toch wel merkwaardige periode van september '39 tot mei '40. Volgens haar begon de zorg voor Jan Soldaat bij leden van de Oxford-groep hier ter plaatse. Op een bijeenkomst werd de gedachte geboren om iets voor de militairen te organiseren. Er vallen namen: de Sillems, de Insingers, dokter Doyer (de "oude"), dominee Thomson, architect Kramer, dokter Meihuizen. Al deze lieden huldigden als Oxford-groep het principe: Verbeter de wereld, begin bij jezelf. Dat bij jezelf beginnen hield in iets voor anderen te doen. Na enig gepraat en overleg kwam men tot de konklusie dat er hier een tehuis voor militairen moest komen. Maar waar? En hoe? Het toeval wilde dat er een pand in de Hoofdstraat beschikbaar was. Ooit was het een kruidenierszaak geweest; nu werd het "Onder de Linden". In gezamenlijk overleg werd het pand geschikt gemaakt om als "home" voor de militairen te dienen. Weer noemt de vertelster namen: Holm, Sprong, Verbeek. De familie Koops ging de kantine beheren. Was er een bestuur gevormd om dit projekt uit te voeren? Volgens mevrouw Holm niet: "Er was alleen een geweldige samenwerking." Over steun van buitenaf werd niet eens gedacht: in die dagen had het woord subsidie nog een vreemde klank. Alles kwam in eigen beheer tot stand en er moest heel wat gebeuren! Denk alleen maar eens aan de inrichting. Waar al die stoelen en tafels vandaan kwamen weet zij niet meer; wel, dat zij als een razende kleedjes en gordijnen zat te naaien, want alles moest er plækfijn uitzien bij de opening, die door niemand minder dan Prins Bernhard werd verricht. Het tehuis werd een succes. Eén van de vaste bezoekers (militair) maakte muurschilderingen; er werd binnen de kortste keren druk gekaart, gedamd, gesjoeld en in de bovenzaal prijkte een biljart, waarvan men veelvuldig gebruik maakte en waarop echte wedstrijden werden gespeeld. Vader, moeder en dochter Koops vingen hun gasten geweldig op en verzorgden de inwendige mens met koffie, thee, kleine hapjes, lekkernijen en uitsmijters. Dat was allemaal centenwerk, want er mocht geen winst worden gemaakt. Voor de bezoekers waren die extra's weer eens wat anders dan de dagelijkse voedselvoorziening, waarvan een spotliedje gewaagde:

Rats, kuch en bonen
Is het soldatenmenu.....

En wie liet er een kop koffie à raison van 6 cent of een gevulde koek voor 8 cent zijn neus voorbijgaan? Of een Kwattareep?

Wat echter als veel belangrijker werd gezien was het bezoek van dominee Thomson en zijn vrouw. Die kwamen niet alleen om thee te drinken maar om met de mannen, die daaraan behoefte hadden, te praten. Ook mevrouw Sillem ving velen die het niet zo zagen zitten op. Als ze hun hart maar eens konden luchten, dan kropen ze weer getroost de stellingen in.

Maar dat was niet alles. Men besepte dat die praat-uurtjes en de spelletjes niet voldoende afleiding vormden. Weer kwamen de initiatiefnemers bijeen en er werd besloten eens een gezellige avond in elkaar te zetten. Er kwamen een cabaretvoorstelling en een muziekkavond en de aanwezigen werden daardoor zó aangevuurd, dat zij zelf ook wat wilden doen. De mannen studeerden ijverig voordrachten in; één van hen, een voortreffelijk pianist, gaf een recital. De saamhorigheid groeide. Luidkeels zong men:

Er is maar één, die ons redden kan
Dat is de Generaal Winkelman.....

en het aloude soldatenlied:

Wie zijn vader heeft vermoord
En zijn moeder heeft vergeven
Die is nog veel te goed
Voor het soldatenleven.

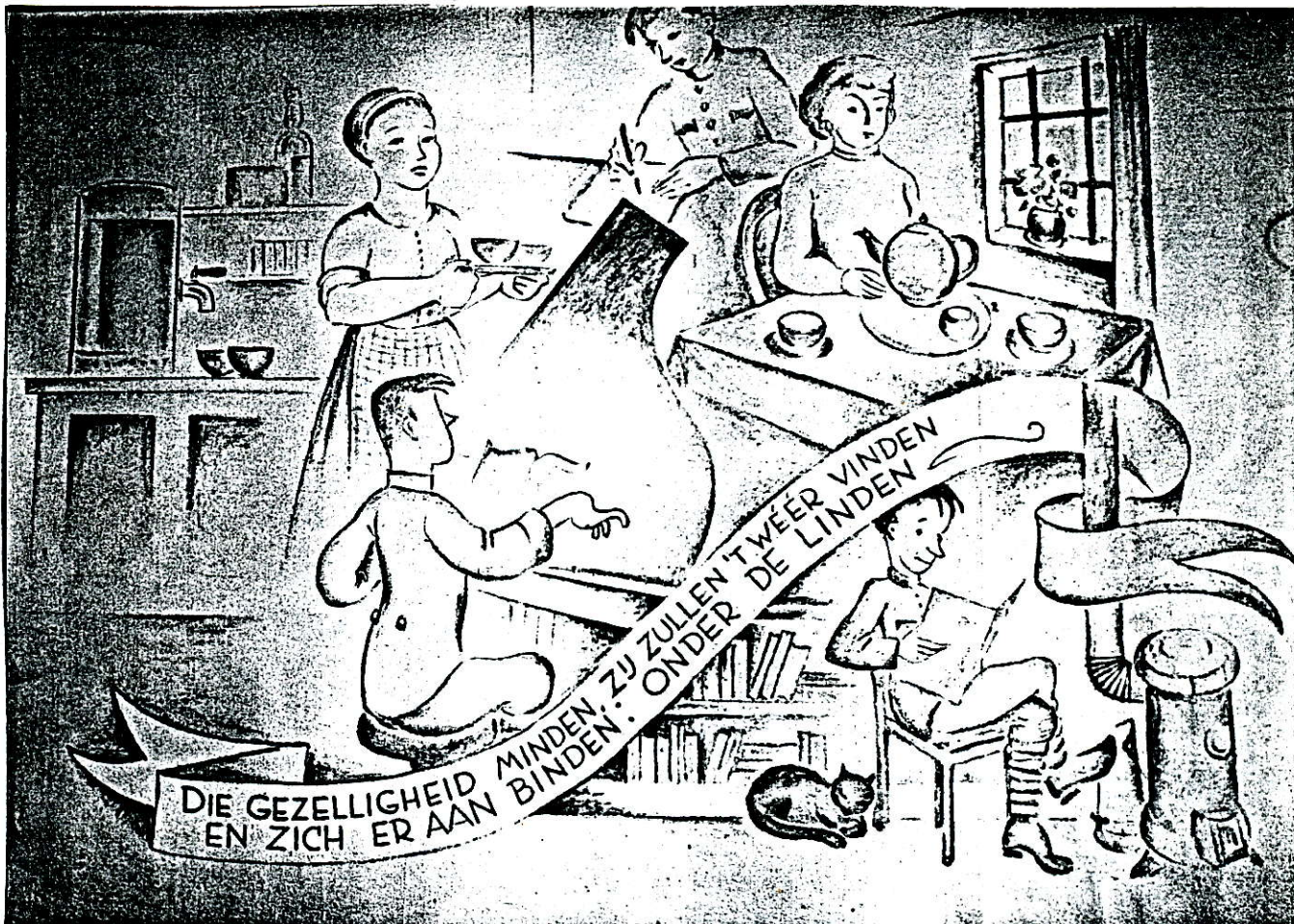
deed ook weer opgeld. Zó erg ging het gros van de manschappen over het algemeen niet gebukt onder zijn soldaat-zijn, maar hun leven was per slot van rekening radicaal veranderd en het verlangen naar huis, naar vrouw en kinderen kon soms wel eens hevig zijn. Ook daarvoor vond het comité een oplossing. Men nam contact op met verschillende Baarnse families, die zich bereid verklaarden de eenzame mannen van het leger thuis te willen ontvangen. Er verschenen affiches voor de ramen met het opschrift: Militairen welkom. Op die manier kregen zij toegang tot een echt huiselijke kring en velen maakten dankbaar gebruik van die gastvrijheid. Ook de echtgenoten werden niet vergeten; zij kwamen soms een weekeinde logeren bij verschillende comité-leden en ook dat maakte het leven aangenamer. De winter kwam en het werd kou lijden daar aan de Eem. Geen nood! IJverige Baarnse vrouwen breiden sjaals, bivakmutsen en wanten voor de troepen. In "Onder de Linden" was het altijd lekker warm. Vader, moeder en dochter Koops deden wat zij konden om iedereen op te vangen. Zij hadden echt plezier in hun taak.

In mei 1940 was het afgelopen. Angst, woede, evacuatie, terugkeer, machtsovername..... iedere Baarnaar kreeg ermee te maken. Ineens leek de hele mobilisatie vèr weg, verzonken in een onwaarschijnlijk verleden. De dames Holm en Koops bewaren goede herinneringen aan die tijd. Mevrouw Holm kan desnoods nog uren praten over het werk in die dagen, dochter Koops bezit een aantal foto's van "Onder de Linden", die zij als kostbare souvenirs koestert.

En het soldatenvolk? Dat verdween, maar enkelen onder hen bleven door vriendschapsbanden verbonden met Baarn. Vergeten waren de stozakken waarop zij sliepen, de gamellen met rats of snert, die soms wel eens werden verruild tegen een maaltje burgerpot; de karige soldij van hooguit een paar gulden. Het waren andere tijden, waarin burgerzin en liefde voor de naaste hoogtij vierden. Heel het leven van toen leek, hoe chaotisch aanvankelijk, eenvoudig vergeleken bij de tijd van nu. De intermenselijke relatie was intens, men had echt wat voor een ander over. Je werd niet gehinderd door strenge wetten of voorschriften; je deed vanzelfsprekend wat nuttig of nodig was op een zeker moment. Het militaire tehuis "Onder de Linden" was daar een zeer duidelijk voorbeeld van!

E. Witsenburg-Horsman.

Wandtekeningen door Nederlandse soldaten gemaakt in de cantine "Onder de Linden"

Deze tekeningen zijn helaas verloren gegaan bij de afbraak van het voormalige cafe. (zie ook de volgende pagina.)

MIJN HERINNERINGEN AAN DE MOBILISATIE I

Wanneer ik iets schrijf over de mobilisatie kan ik het best beginnen met wat er zo in het jaar 1939 aan de Eem gebeurde. We hadden ongeveer van Baarn naar Amersfoort de Grebbelinie en op de dijk langs de Eem werden allerlei versterkingen gebouwd en ook wel betonnen bunkers. Het was de bedoeling om de polder tot Hoogland onder water te zetten. Er kwam een baggermolen in de Eem ter hoogte van Soest, die honderden tonnen zand uit de Eem haalde om op diverse plaatsen de dijk te verhogen. Het heeft niet veel nut gehad en in de meidagen is er geen schot gelost. In dat jaar hadden wij in Baarn onder leiding van de heren Tegelberg en Van Gelder een evacuatiedienst opgezet, die werkte met hoofd- en groepsleiders. Aangezien ik hoofdleader was en er 20 groepsleiders waren, was ik op het moment dat wij moesten evacueren in de Oosterschool. Daar kwamen tientallen auto's en busjes om de bevolking van de Oosterhei af te voeren naar Laren, Blaricum en ook Huizen. Voor zover men het kan zeggen is dit vrij goed verlopen. Terug naar de mobilisatie.

We kregen zo rond september de eerste militairen in onze gemeente. Deze werden op diverse plaatsen in ons dorp ingekwartierd. Ook bij mij kwam er een tental met een mitrailleur op een stalen poot. Voor die tijd leek het heel wat, maar wij zouden het nu een lachertje vinden. Ook kwam er bij mij over de Eem een kettingbrug voor het vervoer naar de stellingen. Ik zal nu proberen u een overzicht te geven wat er alzo in het jaar 1940 in Baarn gebeurde.

4 januari. In het lyceum kunnen de hier gevestigde soldaten diverse lessen volgen in het Engels en Duits. Dit ging uit van de Kantonnementscommissie O en O genaamd. Het betekende Ontwikkeling en Ontspanning. Er was toen ook al een distributiedienst onder leiding van de heer A. Storm. Ook de Minister van Staat, Dr. Colijn, heeft in een rede voor de NCRV gezegd dat er moeilijke tijden zouden aanbreken.

11 januari. Drie cabaretavonden in de aula van het lyceum. De leiding had de kantonnementsleider, de reserve eerste luitenant W.F. Hangen. Ook schaatswedstrijden op de Baarnse IJsbaan. Er waren 66 deelnemers. Er was op de baan zelfs garnizoensmuziek. Er waren veel prijzen geschonken door de Baarnse ingezetenen.

7 maart. Tafeltenniswedstrijden in "Onder de Linden". Onder de Linden was een verzamelpunt voor militairen, voor het leggen van een kaartje of het spelen van een partij biljart. De heer Piet Koops had daar de leiding. De wanden van de zaal werden door de kunstenaars onder de soldaten vaak beschilderd met fraaie schilderstukken.

14 maart. Klaverjassen in Cantine Buitenzorg. Bij garage Messing op de Brink worden door de luchtbescherming de meest noodzakelijke artikelen tentoongesteld die nodig zijn in oorlogstijd. Ook in Peking zijn soldaten gelegerd.

18 april. Gedragsregels hoofdzakelijk over het uitstralen van licht uit huizen, schepen en woonwagens. Ieder is verplicht in het belang der luchtbescherming aan de bevelen der politie en hulppolitie onmiddellijk gevolg te geven.

25 april. Grote luchtbeschermingsoefening. Er zijn brandputten geboord en er is nog een baby-brandspuit aangeschaft. 276 gasmaskers en een tiental brancards. Het luchtalarm wordt gegeven met sirenes en het einde der oefening met klokgelui. Een korte stoot betekent er zijn vijandelijke vliegtuigen in zicht, zoekt zo snel mogelijk dekking. Twee korte stoten van 15 seconden betekent, het gevaar is geweken.

1 mei. Gezellige avond voor de hier gelegeerde militairen onder leiding van kapitein Koolen. Deze avond werd van hoog tot laag bijgewoond. De muziek speelde het nog bekende: Wie is Loesje. De militairen kregen koffie met koek, een flesje bier en een sigaar.

2 mei. Kasteel Groeneveld wordt tijdelijk een kazerne.

9 mei. Bulletin Baarnsche Courant. De Burgemeester van Baarn maakt bekend, dat bij Kon. Besluit met ingang van 1 september 1939 deze gemeente in staat van oorlog is verklaard en vestigt de aandacht op het overzicht van de voornaamste wetsbepalingen betreffende de thans ingetreden bijzondere rechtstoestand, hetwelk op de daarvoor bestemde plaatsen is aangeplakt.

10 mei. Uitbreken van de oorlog. Om 4 uur 's morgens vliegen Duitse vliegtuigen op grote hoogte boven ons dorp. Tegen 4.45 uur alarm voor de alhier gelegeerde troepen, welke de stellingen aan de Eem betrekken.

Aanvang evacuatie van mensen en vee. Schuur van Jan Brouwer wordt ter verkrijging van beter schootsveld afgebrand door onze militairen. Later ook de boerderij van W. van Romen. Het dorp wordt bewaakt door onze soldaten en wordt steeds maar leger.

14 mei. Des avonds $\pm$ 7 uur mededeling via de radio dat het leger capituleerde, behalve de troepen in Zeeland.

16 mei. De opperbevelhebber maant een ieder aan zijn gewone werkzaamheden rustig te blijven verrichten. De Burgemeester herinnert aan de algehele verduistering. De uitvoer van melk is verboden en alle vuurwapens en munitie moesten ingeleverd worden op het politiebureau. Op nalatigheid staat de doodstraf.

18 mei. Burgemeester Van Reenen dankt de Burgemeesters van Laren, Blaricum en Huizen voor de betoonde gastvrijheid. Hij ondertekent met uw dankbare ambtsgenoot uit Baarn. U begrijpt dat de kranten in die dagen vol stonden met verordeningen en bekendmakingen.

23 mei. De meeste Baarnse militairen komen uit Zeeland terug.

20 juni. De soldaten vertrekken uit Baarn. Zij waren vanaf september 1939 hier gelegeerd. Peking ziet er weer even somber uit als vroeger. Het gezellige soldatengedoe is weer uit Baarn verdwenen.

29 augustus. De Rijkscommissaris maakt bekend. Met het oog op de in de komende weken vallende gedenkdagen van leden van het Huis van Oranje, wordt de bevolking van het bezette Nederlandse gebied erop gewezen dat er geen demonstraties of betogingen voor de Koningin en andere leden van het Huis van Oranje mogen plaatsvinden, omdat het de oorlog tegen het Groot-Duitse-Rijk voortzet. Geen vlaggen of andere versieringen.

20 juni 1940. Een dankbetuiging van de vele militairen die in Baarn gelegerd waren.

"Wij als echte Mokummers waren blij Baarn als garnizoensplaats te hebben gekregen. Van deze eerste vreugde heeft niemand van ons ooit spijt gehad. Al vanaf het eerste uur voelden wij dat de Baarnse bevolking ons welgezend was. Vooral toen wij in de Zantvoortbuurt waren ingekwartierd, kregen wij van alle kanten uitnodigingen om koffie of thee te komen drinken. Later werden wij verplaatst naar Buitenzorg aan de Rijksweg. Nu het grootste deel van ons bataljon spoediger en onder andere omstandigheden dan wij hadden verwacht gedemobiliseerd is, wil ik hartelijk danken allen die ons hebben geholpen om deze tijd toch prettig door te komen. We hadden het slechter, doch zeker niet beter kunnen treffen. Met de beste wensen uit Amsterdam, J. Kramer Sergt. MC-1-42-RZ."

Er is nog heel veel te vermelden over het jaar 1940. Het was de bedoeling dat ik over de mobilisatiemaanden en ook iets over de evacuatie zou schrijven. Bij gelegenheid wil ik ook nog wel eens iets schrijven over het einde van de oorlog toen in de Eem bijna 20 binnenvaartschepen door de Duitsers tot zinken werden gebracht. Ook het schip dat het Zweedse meel aan boord had werd bij mij voor de deur na gelost te zijn tot zinken gebracht.

Ik hoop dat ik met dit artikel de ouderen de meidagen van 1940 weer in herinnering heb gebracht.

T. de Ruig.

o-o-o-o

MIJN HERINNERINGEN AAN DE MOBILISATIE II

=====

In september 1939 begon de algehele mobilisatie. Eerst schrokken we, maar daarna hadden we het idee dat het wel niet zo'n vaart zou lopen. In 1914-1918 waren we er immers ook zonder oorlog van afgekomen. De eerste dagen aan het station was het, ondanks het afscheidnemen, vaak lachen geblazen. De militairen die moesten opkomen voelden zich onwennig in hun uniform. Vooral de 30-plussers hadden er problemen mee. Broeken zaten te strak en tunieken gingen niet dicht, terwijl puttees ontbraken of niet goed gewikkeld waren. Ze hadden dikwijls bruine lage burgerschoenen aan in plaats van de zwarte "kistjes". Er werden vooral paarden gevorderd en in Baarn werden veel militairen gelegerd om langs de Eem stellingen te bouwen. Er waren in die tijd veel leegstaande huizen en in één daarvan, villa Alta (hoek Sophialaan-Gerrit v.d. Veenlaan) lag een gedeelte van het 18e regiment infanterie. Het waren over het algemeen Amsterdammers. Deze soldaten kwamen op het idee om de cijfers op hun kwartiermutsen om te draaien. "De vijand denkt dan dat er minstens 81 regimenten zijn en maakt onmiddellijk rechtsomkeerd." Voor de oprit van de villa stond altijd een schildwacht en 's avonds om een uur of negen maakte ik een thermosfles met koffie klaar en gaf deze (altijd vergezeld door moeder of oma) aan de wachtlopende soldaat. Ik was toen 18 jaar en mocht niet alleen. De jongens wisten meteen van elkaar dat wij iedere avond kwamen en ze zeiden ons dan dat ze niet alles achter elkaar konden opdrinten en vroegen ons of ze de volgende dag de fles mochten terugbrengen; natuurlijk om dan weer bij ons koffie te kunnen drinken. Later werd het door de commandant verboden, maar ons adres was toen al bij veel jongens bekend genoeg om nog eens aan te komen. Een soldaat uit Brabant kwam op verzoek van mijn moeder zondags, als hij niet naar huis mocht, bij ons eten. Later gebeurde dat haast dagelijks. Zijn familie logeerde ook geregeld bij ons om broerlief te kunnen zien (hij had vijf zusters).

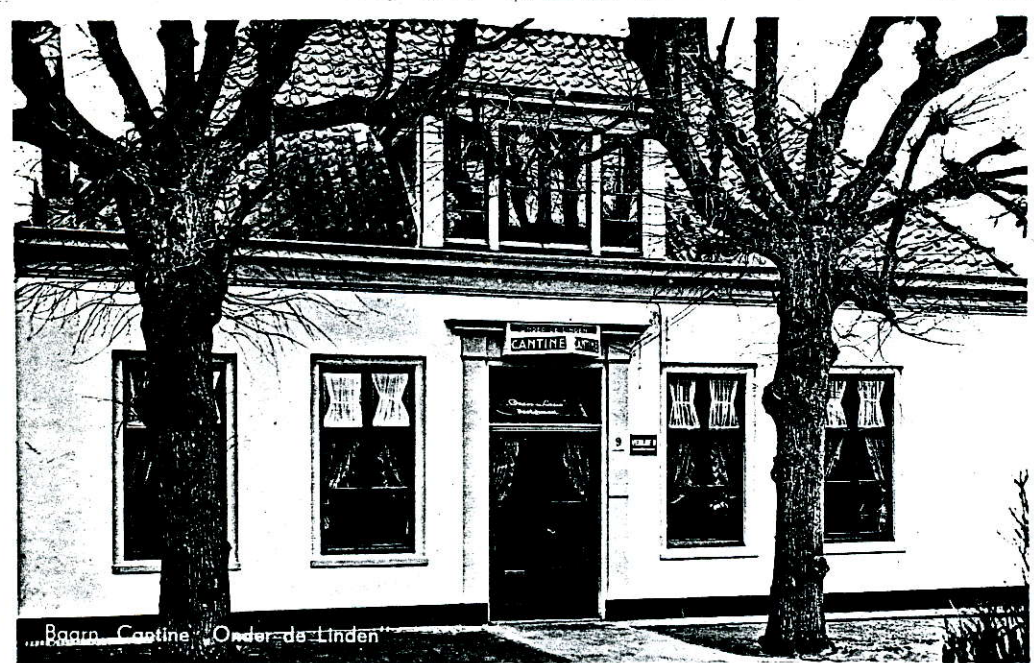
De Baarnaars konden een kaart voor hun raam zetten als teken dat soldaten daar welkom waren. Hieruit ontstonden vriendschappen die vaak jaren duurden.

De winter kwam met veel sneeuw. Het bosje van IJzendijke was een geliefd punt om sleetje te rijden en ook veel soldaten kwamen daar naartoe. De meeste soldaten hadden nog nooit gesleed. Ik was daar dan ook met onze slee, waar vier man op konden, dus drie soldaten met mij als stuurvrouw achterop. Het ging door het grote gewicht behoorlijk hard. In het weekend kwamen mijn broer en mijn vriend daar ook naar toe.

De door Nederlandse soldaten afgebroken boerderij van van Romen aan het Zuiderend.

Cantine: Onder de Linden ,
Op de achterkant van de hierboven afgebeelde kaart staat de volgende tekst:

Ja, in de Cantine daar voel je je thuis
t'Is voor de soldaten een waar tehuis.
Daar zijn zij tezamen, benutten hun tijd
En geven elkander gezelligheid.

In de Cantine, Onder de Linden'
Heerst veel gezelligheid.
Daar kunnen onze jongens vinden
Ontspanning in hun vrije tijd.

MILITAIRES
WELKOM

Veel Baarnaars hingen een dergelijk bordje voor hun ramen.

Als je zo zit te denken aan die tijd komen er weer allerlei gezichten voor je geest. Wat zou er toch van al deze jongens geworden zijn? Van een joodse soldaat weten we dat hij is omgekomen en van onze trouwe brabantse dat hij getrouwd is en een paar kinderen heeft. De meeste van hen zullen nu wel opa zijn.

Op 10 mei 1940 liep iedereen bij elkaar naar binnen en de leiders van de evacuatie werden met vragen overspoeld, maar wie kwam daar precies om 8 uur aange fietst? Onze trouwe hulp uit Bunschoten. Oorlog of niet, je was op tijd op je werk. Moeder heeft haar thee en brood gegeven en haar weer naar huis gestuurd. Zo eindigde een gezellige mobilisatietijd in 5 jaar ellende.

J. v.d. Brink-van Wijkvliet.

o-o-o-o

INGEZONDEN DOOR MEVROUW J.H.A. BEEKE

De afstand Baarn - Veenendaal maakt het mij niet mogelijk om erg actief te zijn in onze vereniging, maar ik vind het wel fijn, dat er toch mijnerzijds meegeleefd kan worden door het lezen van "Baerne", waardoor ik op de hoogte blijf van de activiteiten.

De inhoud van de bijdragen, vooral als het herinneringen aan het reilen en zeilen in het oude dorp betreft, boeien me, als geboren Baarnse, altijd bijzonder.

Het plaatje waarop dat vervallen huisje van Verwoerd staat, bracht me in gedachten terug op een zomerdag, dat mijn moeder en ik daar met logé-s voorbij wandelden.

Op het moment, dat wij passeerden stak iemand plotseling zijn hoofd door een klein raampje en riep naar ons:

Quo Vadis?. Ik schrok me naar.

Ergens was er een gedachten-associatie met een reclameplaat die in de winkel hing, van de tabak "Van Rossum's Troost", daar stond een man op afgebeeld die aan de kaak gesteld was en met zijn hoofd, door een plank gestoken, een trekje aan een goudse pijp mag doen.

Wat het lezen van "Baerne" al niet in je gedachten kan oproepen.

Ik vind het jammer, dat ik niet weet wanneer mijn vader de sigarenwinkel op de hoek van de Sophialaan begonnen is. Wel heb ik door een drietal ansichtkaarten, die ik van de Nieuw Baarnstraat heb, de indruk dat dit na 1900 geweest moet zijn.

De kaarten dragen n.l. alle drie het poststempel 1903 en geven de situatie weer ongeveer op het kruispunt Nieuw Baarnstraat-Sophialaan-Turfstraat.

De eerste kaart, richting Eemnesserweg, met rechts de onbebouwde punt waar later de winkel van Gielen kwam. Het café van "rooie Dries" aan de Laanstraat is daardoor goed te zien.

De tweede kaart is richting Prins Hendriklaan.

Ook hier weer de onbebouwde punt, terwijl er aan de rechterzijde van de straat te zien is dat er tuinen voor de huizen lagen.

Kaart nummer drie geeft de situatie weer van de straat ter hoogte van Gielen genomen in de richting Eemnesserweg.

Links weer tuinhekjes.

Het paaltje met naambord van de Sophialaan is te zien en op de andere hoek een lantaarnpaal en ook weer links allemaal tuinen.

Dat die lantaarnpaal inderdaad op de hoek van de Sophialaan stond weet ik van een heel oude foto genomen vanaf de Sophialaan

Helaas beneemt de gefotografeerde het gezicht op de huizen richting Turfstraat.
De winkels aan de linkerzijde van de N.B. straat zullen m.i. allemaal omstreeks of na 1900 vóór bestaande woonhuizen gebouwd zijn.
Al weet je natuurlijk nooit hoelang bestaande series kaarten nog verkocht worden, na gewijzigde situaties.

In de Laanstraat had mijn vader de sigarenzaak van Daniëls overgenomen (dat was de vader van de zilversmid Daniëls). Tegenwoordig is dat een winkel van cosmetica, tegenover "De Magneet".
Toen ik geboren was waren het twee winkels, wij woonden links en naast ons was de winkel van de firma Kuiken (of Tibben?) later van der Stok, drogisterij "De Ster". Kapper Boon woonde naast ons, die verhuisde later naar het pand naast van der Stok.

Er is nog iets, wat ik wel eens noteer.
Bepaalde uitdrukkingen die in Veenendaal niet gangbaar zijn en nie' begrepen worden.
Ik vraag me dan af: gebruik ik nu een Baarnse uitdrukking of is deze alleen in eigen familie gangbaar geweest.
Voor de aardigheid laat ik ze op een apart blad volgen.

Het idee, dat over enkele jaren misschien niemand zich meer herinnert hoe het er in Baarn heeft uitgezien in het begin van deze eeuw tot omstreeks 1920, deed me het besluit nemen om vast te leggen wat ik me kon herinneren van de omgeving waar ik mijn kinderjaren heb doorgebracht.

Hoewel ik in 1912 in de laanstraat geboren ben heb ik aan dat huis geen enkele herinnering.
Mijn vader overleed plotseling enige weken na mijn geboorte en mijn moeder bleef achter met de sigarenzaak aan de Laanstraat en het filiaal op de hoek van de Nieuw Baarnstraat en de Sophialaan waarvan alleen de winkel met opkamer in huur was.
Toen daar ook het woonhuis bij gehuurd kon worden werd de winkel aan de Laanstraat van de hand gedaan en woonde ik sinds 1913 op de hoek van de Sophialaan.

Het was toen nog zó rustig op de wegen, dat de kinderen (op de kleintjes na die achter het hek moesten blijven) midden op straat konden spelen.
En juist op het punt waar ik woonde concentreerden zich alle activiteiten, omdat het er ruim was op het kruispunt van de wegen, waar alle kinderen van Sophialaan, Nieuw Baarnstraat en Turfstraat samen kwamen.

Als ik in gedachten nu naga welke families er in de Nieuw Baarnstraat en de Turfstraat woonden zo omstreeks 1920 dan waren dat;

op de hoek van de Oude Utrechtscheweg/Nieuw Baarnstraat, waar nu een slagerswinkel is, de familie van de Koppel. Hun huis was omgeven door een grote tuin, later werden daar winkelhuizen op gebouwd.

Dan volgde een door een schutting omgeven terrein dat grensde aan een steegje, dat officieus de naam "Reet van Egypte" droeg.

Hier woonden o.a. de paraplu-reparateur van Meteren en iemand die petroleum verkocht (ik meen vrouwtje Pelgrim, maar die kan ook in de Turfstraat gewoond hebben, ze was heel klein en had een miniatuur-handkar met bussen Petroleum. Dan woonde in deze steeg de schoorsteenvegersfamilie van Klingeren, die ook zorgde voor het omroepen van allerlei nieuws.

Verder een familie Rebel en op de hoek was de kleermakerij van Paridon. Herenkapper Hogendijk woonde daarnaast.

Dan was er weer een steegje waar later de loodgieter Bart Post woonde.

Op de hoek of in dat steegje woonde oorspronkelijk ook het grote gezin Dijkhuizen.

Het hoekhuis had een waranda, naar ik me meen te herinneren heeft er ook een familie Koffrie gewoond en ook een kok Günther Mohr.

De familie van Wees had een winkel van wijn en andere dranken. Hierna volgde een gesloten huis waar een tuin voor lag, daar woonde de stoffeerder van Lambalgen.

Vervolgens was daarnaast de beddenzaak van Jorissen.

Deze deed zijn zaak over toen ik nog heel klein was.

De opvolgers zijn "met de noorderzon" vertrokken nadat een poging tot brandstichting mislukte.

Zij hadden "gelukkig" de pech dat in de tegenover liggende drukkerij van van der Berg overwerk moest worden verricht en toen de drukkers 's nachts naar huis gingen zagen zij dat in de etalage brand was.

Gelukkig kon die snel geblust worden en liep onze winkel geen water- of brandschade op.

Later is de familie Dijkhuizen er een winkel in boter, kaas en eieren begonnen.

Aan het huis, of beter de huizen, is nog wel te merken dat het vroeger een woonhuis is geweest.

Wanneer de winkels er voor zijn gebouwd en het huis in tweeën is gedeeld heb ik nog niet kunnen ontdekken, maar ik kan me wel herinneren dat, toen de familie Jorissen er woonde, er een vreemde verdeling van woonruimte was zodat zij slaapkamers boven onze woonkamer hadden en wij die boven hun.

Later is er een verbouwing geweest en had ieder zijn eigen terrein.

Vermoedelijk heeft de voordeur oorspronkelijk in het midden van het huis gezeten aan de Nieuw Baarnstraat.

Aan de kant van de Sophialaan was oorspronkelijk een waranda, later een serre waar een dikke kastanjeboom vlak voor stond wat het in huis erg donker maakte.

Langs de kant van de Sophialaan stonden in de tuin hoge struiken.

De Sophialaan had aan beide zijden lindebomen.

Op de andere hoek van de Sophialaan was de winkel van herenkleding van P.v.d.Breul die gedreven werd door de kleermaker van der Wal.

Daarnaast woonde de poelier Gert Köhler.

Vervolgens kwam de slagerij van van Wijk en de stoffeerderij Velhorst.

De loodgieter en winkelier in sanitair Lacunes was de bezitter van een auto, iets zeer bijzonders in die dagen. Het was een open auto.

Hierna volgde een huis met serre waar de familie Zwart woonde en daarnaast op de hoek van de Nassaulaan de familie van der Veen, waarvan een der dochters pianolerares was.

Op de andere hoek van de Nassaulaan woonde de fotograaf van Agtmaal en daarnaast was de kwekerij en winkel met woonhuis van Bruidegom.

Rijwielhandel Smit was het laatste huis.

Daarbij sloot de tuin van Dr. Heybroek aan.

De andere zijde van de NieuwBaarnstraat begon met de tuin van apotheker Bierhaalder.

In het tamelijk grote huis daarnaast woonde de familie Dekker.

Ik meen me te herinneren dat het een pension was.

Er klonk zomers vaak gamelan-muziek.

Er woonde ook een joodse familie Gomperts.

De tuin van het huis aan de achterzijde kwam uit aan de Laanstraat, daar zijn later winkels op gebouwd.

Naast de familie Dekker woonde de stalhouder van der Heiden.

Hij had rijtuigen maar ook grote verhuiswagens.

De paardestallen lagen opzij van het koetshuis en ook aan

de kant van de Laanstraat. Later was daar een groentehal.

Wie in het cafeetje woonde dat tussen koetshuis en stallen ingeklemd lag weet ik niet.

Op dit punt was een doorloop tussen N.B.straat en Laanstraat, ideaal bij verstoppertje spelen.

Het spits toelopende huis tussen N.B.straat en einde van de Laanstraat was de ijzerhandel van de familie Gielen.

Drukkerij van den Berg heeft al heel gauw plaats gemaakt voor de stoffeerder Veldhuizen.

In de korte Turfstraat woonden meer gezinnen dan men zou vermoeden.

Er waren nogal wat inhammen waar huisjes aan stonden die van de straat af niet te zien waren.

De naam van de straat zal ongetwijfeld te maken hebben met de grote turfloodsen van Van den Hoek.

Aan de zijde van de straat stond ook een pomp, maar ik heb die nooit in gebruik gezien.

Ongeveer daar tegenover was de kruidenierzaak van de Ruig. Mijn moeder vertelde, dat zij als kind in een achter dat huisje gelegen zaaltje godsdienstonderwijs kreeg.

De familie Dolman woonde ernaast en had een kleine winkel waar melk verkocht werd.

De steeg naast hun huis leidde naar schoenmaker Klok en ik meen dat er een postbode de Ruig woonde.

Hierop volgde een omheinde tuin waar later huizen op gebouwd zijn.

In de daarop volgende huizen, ook in de daarachter liggende boerderij woonden o.a. de families Suik, Dorland en Los.

Er was een smederij van Gielen en met het uitzicht op de N.B.straat lagen daar, achter hoge lindebomen, de winkels van Prins (of Reith?) en van Dijk, de bakker.

In het volgende blok huizen woonden schoenmaker Hendrickx, bakker Tjihuis waarvan de winkel net op de hoek lag, dan volgde de sigarenwinkel van mejuffrouw Stadman, galanteriezaak van Van Boeien en slagerij Metten.

Ook voor deze huizen stonden bomen evenals voor het apart staande huis van de familie Huurdeman, waar een kruidenierszaak in gevestigd was.

Eveneens apart stond het huis van de oude huisschilder Boer, die in zijn tuintje een priëel had waar hij 's

zomers met zijn dochter Fie de N.B.straat kon afkijken.

Een groot deel van de rest van de N.B.straat werd aan die kant ingenomen door de tuin van de villa Pera.

Behalve een woonhuis stond er nog een café en naar ik meen nog een stal, maar die kant van de straat leverde geen speelgenoten op.

Alle kinderen uit de buurt vonden elkaar met spelen altijd weer op het plein waar we maar zelden opzij hoefden te gaan voor druk verkeer.

Vaak gingen we met z'n allen naar het "Boschje van IJzendijk" en een enkele keer zelfs naar het Overbosch.

De ouders lieten zelfs de kleine kinderen met een gerust hart meegaan, omdat er een paar groten waren die het leiding geven in zich hadden en verantwoordelijkheidsgevoel bezaten.

Op hete zomeravonden mochten we wel eens wat langer opblijven en dan gingen we samen zingen.

Trouwens van muziek heb ik op zomeravonden kunnen genieten, want mijn overburen Tjihuis waren zeer muzikaal en hadden dikwijls vrienden waarmee ze samen musiceerden.

Omdat er van de straat geen lawaai kwam kon ieder daar dan rustig naar luisteren.

Later is dat helaas anders geworden.

Toen kwam in het huis van schoenmaker Hendrickx de motoren-reparateur Beuken te wonen en hebben we veel last gehad van het geknal, al heeft zijn reparatiewerk ons een keer veel plezier verschaft.

Beuken had toen een bijzonder vervoermiddel in reparatie n.l. een motor die het midden hield tussen de latere scooter en een autoped voor volwassenen.

Het ding behoorde aan dr. Muysken, die er zijn patiënten mee bezocht.

Het geval trok natuurlijk de aandacht van de mannen en jongens die op deze mooie zomeravond een luchtje schepten en op een gegeven moment mocht Tijhuis er eventjes op het plein een rondje op maken.

Trots als een pauw ging de dikzak op het lage bankje zitten. Het stuur leek naar verhouding tot de rest eigenlijk nogal lang.

Hij knikte glunderend naar het publiek en bleef maar rondjes rijden.

Maar zijn gezicht betrok meer en meer want rijden kon hij wel, maar hoe hij de zaak stil moest zetten, wist hij niet. Ik weet niet meer hoe hij tenslotte tot stilstand kwam, maar dat er hartelijk gelachen is dat herinner ik me nog.

Het schijnt dat er, vóór mijn vader op de hoek van de Sophialaan een sigarenzaak begon, al wel koffie en thee werd verkocht door de vrouw van de kleermaker Salomons. Vermoedelijk waren de winkels toen nog niet gebouwd. Volgens de overlevering was er een spreekbuis tussen de verkoopruimte en de kleermakerij en als in de krant dan een berichtje stond dat er hier of daar oorlog was dan hield mw. Salomons met haar man ruggespraak over de prijs van de koffie of thee, als daar een klant naar vroeg.

Het spul werd ogenblikkelijk duurder.

Zonder dat zij hier achter is gekomen werd haar krenterigheid aan de kaak gesteld, want ik ontdekte indertijd op een balk in de kelder een aantekening van werkvolk, waarbij zij daarvoor over de hekel werd gehaald. Er is nog een verhaaltje overgeleverd.

Het huis (of mogelijk de winkel) heette "De Rijzende Hoop".

Op een gegeven ogenblik had een hond, precies voor de deur, "iets gedaan" waarop jongens een stokje hebben genomen met een papier waarop geschreven stond

"De Hoop Is Gerezen".

Behalve in de zomer was er ook in de winter, als het gesneeuwd had, veel vertier in onze buurt.

Dan werden er op het plein forten gebouwd en maakten we lange glijbanen van de Sophialaan af tot in de Turfstraat. Vooral 's avonds werd er dan door de groten van boven van de Sophialaan af gesleed.

Je had toen nog van die grote baksleeën, die zo moeilijk te sturen waren.

Ze bonkten tegen de zijkanten van de stoepen aan die toen de rijweg nog begrensden.

't Was dan een gejoel van jawelste.

Later, toen de gemeente de wegen meer ging bewerken met pekkel, concentreerde het sleeën zich op het open terrein in het Boschje van IJzendijk.

Nog altijd denk ik met genoegen terug aan de samenwerking die er was in 1923 bij het 25-jarig regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina.

Het was op een mooie zomeravond, dat een groepje mannen uit de buurt samen een praatje maakten toen daar ene Veldhuizen, bijgenaamd de Hommel, aankwam.

Hij was, wat meer gebeurde, een beetje aangeschoten, maar toch zo weinig, dat hij de pratende mannen warm wist te maken voor zijn plan om de N.B.straat te versieren en even later zag men hem lopen om met passen af te meten waar de palen voor de versiering zouden moeten staan. Omdat hij toch niet helemaal nuchter was raakte hij voortdurend de tel kwijt en moest hij telkens opnieuw beginnen.

Maar zijn plan was ingeslagen en het afmeten werd door anderen overgenomen.

Er werden spijkers met koppen geslagen en in minder dan geen tijd waren de nodige materialen aanwezig.

Mijn oom leende de steigerpalen, firma Bruidegom zorgde voor planten en groen, platte manden, die op de palen gespietst konden worden kwamen ook ergens vandaan en toen mochten ook de kinderen meehelpen met het beschilderen van de palen en het maken van de slingers en toen ook de erebogen gereed waren kon iedereen voldaan zijn over een oergezellige samenwerking en een zeer geslaagde versiering.

Jeanette H.A.Beeke.

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

=====

OPGAVESTROOK VOOR DE EXCURSIE NAAR BARGER COMPSCUUM

Ondergetekende .....
zal met in totaal ... personen, waarvan ... leden, deelnemen
aan de excursie op 10 september naar het veenmuseum

"'t Aole Compas"

Hij/Zij beschikt over een auto en heeft nog ... plaatsen *
beschikbaar.

Hij/Zij wenst bij iemand anders ingedeelt te worden. *

INLEVERING VAN DEZE STROOK VOOR 1SEPTEMBER!!!!

Bij de Heer B.Braat, G.van de Veenlaan 2

* s.v.p. doorhalen wat niet van toepassing is.

De foto waar 8 opstaat is geen klas-foto. Om het voor de ouders goedkoop te houden werden broertjes en zusjes samen gefotografeerd met hier en daar een enkeling er tussen. Deze foto is waarschijnlijk van 1919. De onderwijzeres is een tijdelijke kracht. Van de meeste kinderen ken ik de namen niet de onderstreepte namen zijn van klasgenootjes.

- 1e rij v.l.n.r. 1. nn, 2. Annie Foeken?, 3 Jannie v.d.Haar? 4. Jeannetje Beeke 5. Mej. Van Rappard, 6. Huib Hartog, 7. Han Hartog
- 2e rij 1. Marie van Garderen, 2. nn, 3. .... Verhoef, 4. ... Verhoef, 5. nn, 6. nn. 7. Gerrie de Kruif.
- 3e rij 1. ... de Boer, 2. Bientje Scheppers, 3, 4, 5 en 6 meisjes de Kruif 7. Engeltje van Zanten, 8. ... van Zanten, 9. zusje van Gerrie de Kruif
- 4e rij 1, 2 en 3 broertje en zusjes van Slooten, 4. Jaap de Ruiter, 5. Teus de Ruiter, 6. Wim de Bruin, 7 Mien de Bruin, 8. Jaantje v.d.Schaft, 9. Annie ? v.d.Schaft, 10. .... v.d.Schaft, 11 Piet Geesink. 12 hr P. de Jong.

Foto van de 4e klas van de Hervormde School 1921.

- 1e rij v.l.n.r. het broertje van meester de Bruine, 2.Karel Foeken,
3.Nico Stuiver? 4. Wim van Gelder? 5.Gerard Weiland, 6.Gerrit Achterberg,
7. Jan van Dam, 8. Japie Ploeg, 9.Wim de Bruin, 10 Jaap de Ruiter.
- 2e rij 1. Jean Scheffer, 2. Mijndert Repel, 3. Wim van Wilsum, 4.Greetje Lokman
5. Piet van der Heiden, 6. Bram van Gelder, 7.Bien Schepper en daar boven
Luuc Schepper, (beiden zaten niet in deze klas) 8. Han Hartog
- 3e rij 1. Lientje van Veenendaal, 2 Jannie de Gier, 3 Annie ter Maten,
4. Gerda ten Harkel, 5. Mej.Ickelsheimer (later getrouwd met meester Zijlstra
6. Jeannetje Beeke, 7. Bep Vink, 8. Cor Hartog, 9. Bep Korff (voor haar
staat haar zusje) 10. Gerrie Bijvanck.
- 4e rij 1. Jopie de Vink, 2 Clauda Scheffer, 3. Wim Bast, 4.Renger van Veenen-
daal, 5. Bram v.d.Brink, 6.Arie van Klingeren, 7.Marietje v.d.Pol,
8.Jaantje v.d.Schaft, 9.Keetje v.Nieuwenhuizen, 10.Rie Westeneng.
terzijde de Hr P.de Jong.

Zijn dit typische Baarnse uitdrukkingen of "speciale" familie-gezegden.

1. Maak toch niet zo'n marats. = Maak toch niet zo'n onnodige drukte, kabaal.
2. Wees niet zo'n bange droet. = Wees niet zo'n bangerd. *
3. Ik zal je scheren met een houtje. = Ik zal je zo helpen.
4. 't Is alles lood om Jan Geitenbeek. = 't Is alles een pot nat.
5. Strijk die veet haar eens uit je gezicht. = Strijk dat haar eens weg.
6. Als iets een mooie kleur heeft werd het complimentje gegeven: "Mooi kleurtje Broerse!"
De eigenaar antwoordde dan: "Zelf gemaakt mevrouw". **
7. Een echte Baarnaar (Baarnse) was "een Baarnse mop".
Iemand uit Soest heette: "een Soesder (geen Soester) knol."
8. Een kontje van Soest = Iemand met nogal een Derrière.
9. Zo omstreeks 1915-1920 waren er hoge pantoffels die met een gespje gesloten werden.
Wij noemden ze "Willem drieën". ***
10. Stofdoeken e.d. die na het wassen niet gestreken hoefden te worden, gingen "onder de vleespers" (mèn vouwde ze op, legde er een kussen op en ging er op zitten). Heeft het iets te maken met de uitdrukking: "Dat zal je niet glad zitten"?
11. Een pil voor 't hit. = een erg dikke snee brood.
12. Een lijnhoutje. = een liniaal.
13. Een Amsterdamse Soesder. = iemand die bijzonder plat spreekt.
14. Die gaat ook over Groeneveld naar Soestdijk. = die gebruikt ook een omhaal van woorden.

* Volgens het Middel Ned. Handboek van Verdam is een druut een vriend(in), kwant of snaak, droetich is preuts of pretentius.

Van Dale kent het woord niet.

** Was Broerse een schilder die zelf zijn verf mengde?.

*** Droeg koning Willem III soms van dit soort pantoffels of hoge schoenen?.

PROGRAMMA

Zaterdag
10 september
8.30 uur

Excursie naar het veenmuseumdorp
"t Aole Compas" te Barger Compasuum.
Dit veenmuseum geeft een goede kijk op
de winning van verschillende turfsoorten
en de manier waarop in pl.m. 1850 en
daarna de veenpioniers leefden.
De entréekosten zijn f 7,= per persoon.
U kunt daarvoor echter gratis in het z.g.
veentreintje, in een huifkar en in de
trekschuit.
Op 10 sept. zijn er bovendien demonstraties
van diverse oude ambachten.
De afstand in aanmerking genomen ligt het
in de bedoeling tijdig, d.w.z. 8.30 uur,
uit Baarn te vertrekken.
Gezien de verdeling van de deelnemers over
de beschikbare auto's is opgave vooraf
beslist gewenst.
Van event. meerrijders wordt verwacht, dat
zij een bedrag van f 16,= als bijdrage in
de benzinekosten aan de chauffeur betalen.
Zijn er plaatsen te weinig, dan zal het
bestuur de laatste "aanmelders" verzoeken
de trein te nemen.
Treinkosten pl.m. f 40,= per persoon.

Donderdag
20 oktober
20 uur

Lezing met dia's door de Heer J. Daams over
venen en vervenen.
Ter sprake komen zowel de "natte" als de
"droge" turfwinning, dus baggerturf en
gestoken turf.
Ook zal gesproken worden over het voor-
malige Baarnse veen.
Plaats: Nicolaas-trefpunt, kerkstraat 17.

Dinsdag
20 november
20 uur

Lezing met dia's door ons medelid
Prof. Dr. J. Th. F. Boeles over de historie
van de geneeskunst.
De lezing begint met de prehistorie en
uiteeraard zult u veel interresants te horen
en te zien krijgen over de geneeswijze in
de middeleeuwen.
Het laatste kwartier zal gewijd zijn aan
de snelle vlucht, die de geneeskunde
doormaakte sinds pl.m. 1800.
Plaats: Nicolaas-trefpunt, kerkstraat 17.

Naast "Rats, kuch en bonen" was "het" lied in de mobilisatietijd "Blonde Mientje" oftewel:

PRIKKELDRAAD

Hollandsche tekst
JAC. VAN TOL

Muziek van
HERMS NIEL

Van soldaat
Tot sergeant,
Adjutant,
Luitenant,

Allemaal zijn smoorverliefd op blonde Mientje.

't Is een blom,
't Is een pracht!
En zij flirt
En zij lacht

Maar niet eentje heeft het tot een kus gebracht.

REFREIN:

Blonde Mientje heeft een hart met prikkeldraad!
Blijf maar thuis... prikkeldraad!
En die vesting overwint niet één soldaat!
't Is en blijft... prikkeldraad!
Alle jongens maken haar het hof om strijd,
Maar zij lacht, en voor de rest: neutraliteit!
Blonde Mientje heeft een hart met prikkeldraad!
Blijf maar thuis... prikkeldraad!

De sergeant
Vroeg haar-hand,
En de luit
Wou mee uit.

En de kapitein stuurt haar vergeet-mij-nietjes!

De majoor,
Die is smoor,
Maar aldoor,
Was het mis.

't Is en blijft een stelling die onneembaar is!

REFREIN:

HISTORISCHE MARKT

Tijdens onze jaarvergadering spraken en in onze vorige aflevering schreven wij over plannen betreffende een Historische Markt met als doel van het batig saldo een fonds te vormen voor eventuele aankopen voor de collectie Oudheidkamer.

Die plannen beginnen uit de grondverf te komen en het ziet er naar uit, dat het een aantrekkelijk geheel kan worden.

Datum en plaats staan intussen vast, n.l. zaterdag 8 oktober 1983 in de Waldheim MAVO, Vondellaan 2. Rond de gezellige "kuil" zal een en ander zich afspelen.

U vraagt zich natuurlijk af of we al materiaal voor deze markt hebben. Ja zeker! En bovendien: hartverwarmende reacties.

Als eerste en beste reactie van buiten onze Kring kwam er een telefoontje van de Heer en Mw. Hennus-v.d. Rivière uit Bilthoven. Ooit woonden de Heer en Mw. Hennus in Baarn en .... zij lezen nog steeds de Baarnsche Courant, waarin in maart het artikel over onze jaarvergadering en de plannen voor een historische markt.

Zij hadden nog "wat ansichten" van Baarn en zouden die enkele dagen later komen brengen.

Wie schetst de verbazing van de dames v.d. Brink en Grootendorst en de Heer Braat toen daar enkele dozen vol met ansichten en ander foto-materiaal op tafel kwamen. Ogen en oren konden ze niet geloven!

Dit sympathieke echtpaar had de collectie reeds lang in bezit. Een en ander is afkomstig uit de nalatenschap van Mw. Boering (herinnert U zich boekhandel Boering op de hoek van de Laanstraat/Nieuwstraat?).

De Heer en Mw. Hennus wilden de dozen wel eens opruimen, maar voelden er niet veel voor alles aan een handelaar te verkopen. Eigenlijk wachtten ze op een goed doel en ... dat wordt nu het te vormen fonds voor aankopen t.b.v. de Oudheidkamer. Hulde en dank daarvoor!

Natuurlijk is Mw. v.d. Brink aan het uitzoeken en sorteren gegaan. Er waren diverse ansichten en foto's tussen, waarvan nog geen exemplaar in het Oudheidkamer-archief was. Dat waren dus regelrechte aanwinsten voor de Oudheidkamer!

De rest gaat naar de Historische Markt. Uiteraard betreft het hier een oude winkelvoorraad, zodat van de ene ansicht veel meer exemplaren voorradig zijn dan van een andere.

Onze ansichtkaartenkraam zal dus zeker een belangrijke plaats gaan innemen, want behalve Baarnse ansichten zijn er ook van plaatsen elders in ons land.

Maar .... er kwamen meer zaken voor de markt! De collectie boeken is groeiende. Hieronder recente boeken op het gebied van archeologie en geschiedenis, die immers bijzonder goed in het kader van onze markt passen, maar ook niet meer in de handel zijnde boeken op allerlei gebied, zoals romans, boeken op het gebied van architectuur, het Oranjehuis, een serie Verkade albums enz. Alles tot nu toe afkomstig van eigen leden van de werkgroep Oudheidkamer. Er kan dus nog heel wat bij komen indien ook U Uw boekenkast gaat inspekteren!

Eveneens kwam er een verzameling fossielen binnen en een collectie prehistorische vuurstenen werktuigen (over antiek gesproken!), zodat ook deze kramen "van de grond" komen.

Een kraam met reproducties komt er en zeer zeker een kraam met originele oude prenten, w.o. natuurlijk ook prenten van Baarn.

Deze originele prenten zullen in consignatie verkocht worden, m.a.w. de eigenaar ontvangt een vastgestelde som gelds. De hoeveelheid snuisterijen en rariteiten is groeiende (leuke dingen!) en aan antiek is intussen een en ander (eveneens in consignatie) toegezegd.

Hieronder antiek tin, zilver- en koperwerk, maar ook kleinmeubeltjes, een 18e eeuws snuifdoosje, een balans en een unster.

Er is intussen een doos boeken betreffende het Oranjehuis, w.o. een kostbaar bijna een eeuw oud boekwerk. Ook herinneringstegeltjes e.d. kwamen binnen en we hopen eerlijk gezegd, dat er op dit gebied nog een en ander bijkomt, zodat we een complete Oranjekraam kunnen inrichten.

Onder de nieuwere dingen, die we ontvingen, moeten we een stapel grammofoonplaten noemen. Nog geen 25 jaar oud! Maar op dit gebied schijnt de tijd zo snel te gaan, dat er voor de liefhebber toch ook al historisch materiaal onder te vinden is.

Om te besluiten: we zouden het zeer op prijs stellen wanneer ook U eens kritisch wilt kijken op Uw zolder, in Uw kelder, in Uw boekenkast, in Uw verzamelingen of eigenlijk in Uw gehele huis.

U weet het: de meer kostbare zaken zullen we graag voor U in consignatie verkopen. Blijft het desbetreffende voorwerp onverkocht, dan ontvangt U dit vanzelfsprekend retour.

Een en ander wordt schriftelijk vastgelegd en alle ingebrachte goederen worden uiteraard verzekerd!

U kunt desgewenst contact opnemen met één van onderstaande personen:

Mw. J.M. v.d.Brink-van Wijkvliet, Prof.Meijerslaan 10. tel. 20161,

Mw. G.H. Grootendorst-Doornekamp, van Beethovenl. 5, tel. 13133,

Hr. B. Braat, Gerrit v.d. Veenlaan 2, tel. 12523,

Hr. E. v.d. Steeg, Talmalaan 39, tel. 17571.

Het bestuur

LEDENTAL DE 150 GEPASSEERD! OP NAAR DE 175!

Kort na onze film-, foto- en dia-avond over de Eem en Eembrugge in de maand maart mochten wij ons 150e lid, Mw. C. Overeem, wonend aan het Zuidereind, noteren.

Haar werd een bloemetje gebracht door Mw. J.M. v.d. Brink-van Wijkvliet en ondergetekende.

Het doet ons bijzonder genoegen, dat juist Mw. Overeem het 150e lid werd. Zij immers was vorig jaar bijzonder behulpzaam bij het verzamelen van materiaal voor de tentoonstelling "De Eem en Eembrugge". En nu - als kersvers medelid - was zij één van de eersten, die enkele kostelijke boekwerkjes uit de vorige eeuw voor onze collectie Oudheidkamer, resp. Historische markt, kwam brengen. Een even hartelijk welkom geldt uiteraard al onze nieuwe leden. De score is op dit moment 156 en een half!

Wat die halve betreft: geen half lid natuurlijk, maar .... 156 betalende leden en jeugdleden en één lid onder de 14 jaar, Thomas Cleij, die tot zijn 14e gratis meedraait in onze Kring, met name in de archeologische werkgroep.

Tja, statutair kent onze Kring leden van 18 jaar en ouder en jeugdleden van 14 tot 18 jaar. Dat er onder de 14 jaar ook belangstellenden zouden kunnen zijn realiseerde niemand zich destijds. Niettemin ... we zijn er blij om en Thomas is bepaald niet de eerste beneden de 14 in onze gelederen. Zo'n acht jaar geleden meldden de eersten zich al, waarbij een toen 12 jaar oude Jan Konst. Dezelfde, die in april j.l. een interessante lezing voor ons hield over de achtergronden van de gotiek!

Mochten de jongeren onder de 14 jaar zich nu in groten getale aanmelden, dan wordt het wellicht nuttig een wijziging in de statuten voor te stellen, maar zo ver zijn we nog lang niet!

G.H. Grootendorst-Doornekamp

REGISTER OP VERSCHENEN JAARGANGEN VAN "BAERNE"

Wat in de eerste jaren van het bestaan van ons verenigingsblad nog geen probleem vormde, begint - nu we aan onze zevende jaargang bezig zijn - zo langzamerhand wenselijk te worden. We bedoelen een register op de artikelen, die in de loop der tijd in "Baerne" verschenen.

Zoekt iemand een bepaald artikel, dan betekende dat met recht "zoeken" in de stapel. We kunnen zeggen "betekende", want één van de leden van de werkgroep Oudheidkamer, Mw. L. Luikinga-Geytenbeek, maakt zich op maandagochtend verdienstelijk met het samenstellen van zo'n register. Hulde daarvoor!

Ieder lid, die prijs stelt op een register t/m december 1982, kan dit na 1 september zowel bij de sekretaris (Gerrit v.d. Veenlaan 2), als bij ons redactie-adres (Smutslaan 2) aanvragen. Het ligt uiteraard in de bedoeling voortaan over elke jaargang een register samen te stellen en aan alle leden ter beschikking te stellen.

Redactie en Bestuur